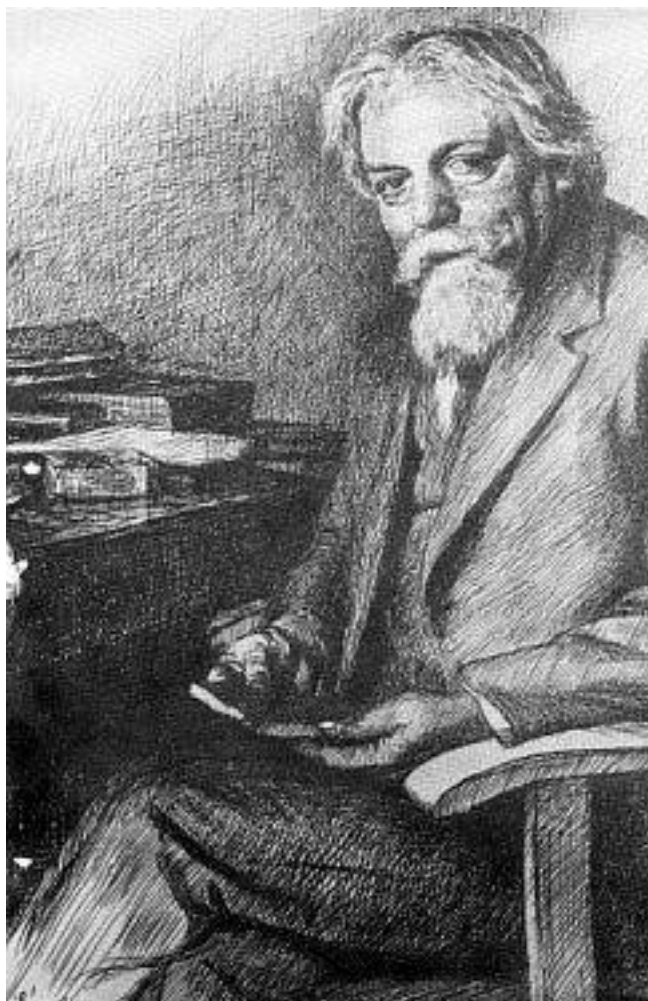

Pedagogická činnost Františka Lexy na FF UK v Praze

Pedagogická činnost Františka Lexy na FF UK v Praze

V dubnu uplyne 92 let od chvíle, kdy František Lexa, čerstvě jmenovaný soukromý docent egyptologie na Univerzitě Karlově, předstoupil nedlouho po svých 43. narozeninách před studenty Filozofické fakulty a zahájil tak výuku egyptologie v češtině.

Narodil se 5. dubna 1876 v Pardubicích jako syn tamního advokáta, ale vyrůstal už v Praze. Za studia na FF UK se připravoval na dráhu středoškolského profesora matematiky a fyziky, ale navštěvoval i filozofický seminář prof. Masaryka. Záhy po studiích získal stálé místo na gymnáziu v Hradci Králové, a už tehdy se rozhodl habilitovat jako soukromý docent pro obor psychologie. Protože tématem jeho habilitační práce měla být otázka původu a psychologie písma, rozhodl se prostudovat všechny tehdy známé písemné systémy, jako první egyptské hieroglyfy.

Lexovy pokusy o překlady z egyptštiny vzbudily pozornost Rudolfa Dvořáka, profesora orientální filologie, díky jehož pomoci a příspěví Lexa získal stipendium pro celkem tři semestry studia egyptologie v Berlíně a ve Štrasburku. Už zde začal pracovat i na své habilitační práci, v důsledku válečných událostí ale k jeho habilitaci došlo až na začátku roku 1919.

Podle dochovaného seznamu posluchačů docházelo na jeho přednášky celkem 8 studentů, mezi nimiž od samého počátku vynikal Jaroslav Černý (1898-1970), plzeňský rodák a zřejmě nejvýznamnější český egyptolog vůbec. Až do roku 1922, kdy byl jmenován mimořádným profesorem egyptologie, vyučoval Lexa egyptologii bezplatně – zdrojem jeho příjmů bylo místo středoškolského profesora na malostranském gymnáziu. Na filozofické fakultě působil v semináři pro klínopisné bádání, který vedl prof. Bedřich Hrozný. Ten byl také v roce 1922 předsedou rigorózní komise pro zkoušení Jaroslava Černého, který jako první získal titul PhDr. z egyptologie na české filozofické fakultě. Svým způsobem prvním absolventem egyptologického semináře, založeného v r. 1925, byl Jiří Ort-Geuthner, který v té době již pracoval ve významném a pro orientalisty proslulém nakladatelství svého nevlastního otce v Paříži (promoval 10. 3. 1926). Na Lexovy přednášky v té době docházel i mladý ruský emigrant Michail Malinin, pozdější profesor egyptologie na École Pratique des Hautes Études v Paříži, který se až do své smrti v roce 1977 hlásil k Lexovi jako svému učiteli.

Po určitou dobu Lexa, jmenovaný od roku 1927 řádným profesorem egyptologie, zajišťoval veškerou výuku egyptologie zcela sám, teprve od letního semestru roku 1929/30 se k Lexovi připojil i právě jmenovaný soukromý docent Jaroslav Černý. Lexa se tak mohl ve výuce soustředit především na pozdější fáze staré egyptštiny, tj. démotštinu a koptštinu. Mimořádný význam měla zejména výuka démotštiny, protože ta se od r. 1934 po určitou dobu přednášela v celé Evropě jen v Praze. Lexa se tak významně zasloužil o udržení kontinuity démotistických studií v Evropě. Kvůli studiu démotštiny v Praze ve 30. letech opakovaně pobýval i italský egyptolog Giuseppe Botti, pozdější profesor na univerzitách ve Florencii a Římě.

Kromě výuky se Lexa věnoval i organizační práci – v akademickém roce 1934/35 zastával funkci děkana FF UK. V přednáškách pokračoval až do uzavření českých vysokých škol na podzim roku 1939; v následujícím roce byl oficiálně penzionován. Po opětovném otevření českých vysokých škol v roce 1945 se Lexa opět vrátil k výuce na Filozofické fakultě – jeho žákem se tehdy stal jeho pozdější nástupce Zbyněk Žába (1917–1971). Na výuce egyptologie na FF UK v Praze se po návratu z Anglie krátce podílel i J. Černý, pro něhož se tehdy uvažovalo o zřízení egyptologické katedry na Masarykově univerzitě v Brně, ale který byl nakonec v roce 1946 povolán jako profesor egyptologie na University College v Londýně.

Lexa sám se na výuce egyptologie podílel až do roku 1958. Krátce předtím, při oslavě svých 80. narozenin, shrnul své pedagogické působení slovy, která dodnes neztratila platnost: „Jako já dnes vím víc, než věděli mí předchůdci, tak také ti, kteří přicházejí po mně, vědí již v některých oborech více, než vím já, a v budoucnosti vykonají více práce a lepší práce, než jsem vykonal já. Kdyby tomu tak nebylo, byla by to má vina. Dokazovalo by to, že jsem byl špatným učitelem přesto, že jsem měl vůli dobrou.“

Více informací o osobnosti prof. Lexy je možné se dočíst v e-publikaci [František Lexa, zakladatel české egyptologie](#).
Prof. PhDr. Ladislav Bareš, CSc., ředitel Českého egyptologického ústavu FF UK